

Original article

Etno-Turizm Faaliyetlerinde Kültürel Kent Kimliği:

Etno-Köy Çıplak Örneği

Cultural Urban Identity in Ethno-Tourism Activities:

The Case of Ethno-Village Çıplak

Aysu Şahintepe *

Department of Tourism Management, Graduate School of Education, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Türkiye

Özet

Antik çağlardan günümüze, toplumların sahip olduğu kültürel çeşitlilik bireylerin seyahat motivasyonlarının başında yer almıştır. Günümüzde kültürel turizm türleri arasında ortaya çıkan yeni niş pazarlar, pek çok miras değerinin önemini arttırmaktadır. Bunlardan birini ise etnik değerler oluşturmaktadır. Etnik kelimesi, ortak kültür ve ortak soyu çağrıştırmaktadır. Etnik turizm ise geleneksel ürünlerin kullanılabilceği bir pazarı ifade etmektedir. Etnik turizm; etnik köyler, tema parkları ya da azınlık evler olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda ise geleneksel değerlerin korunması ve geniş çevrelere aktarılmasını mümkün kılmaktadır. Bu çalışmanın amacı Etno-köy Çıplak'ta yer verilen kültürel kent kimliği öğelerini belirlemektir. Bu kapsamda, verilerin toplanması için Etno-köy Çıplak'ta yerinde inceleme ve gözlemler bulunulmuş ve fotoğraf çekimleri gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizde betimsel analiz kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, kültürel kent kimliği ile etnik turizmin yakın ilişkisini ortaya koymuş olup, Etno-köy Çıplak'taki tarım, endüstriyel, askeri, tarihi, dini ve arkeolojik miras gibi çeşitli kimlik öğelerinin varlığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Etno-turizm, kent kimliği, kültürel kent kimliği, Etno-köy Çıplak.

Abstract

From ancient times to the present, cultural diversity has been at the forefront of people's travel motivations. Many heritage values are becoming more important as new niche markets emerge among cultural tourism types. Ethnic values are one of them. The term ethnic conjures up images of shared culture and ancestry. In addition, ethnic tourism refers to a market in which traditional products can be used. Ethnic tourism can emerge in the form of ethnic villages, theme parks, or minority houses. In this context, it makes it possible to preserve traditional values and transfer them to wider circles. The purpose of this research is to identify the cultural urban identity elements in Ethno-village Çıplak. In this context, on-site inspections and observations were conducted, as well as photo shoots, in Ethno-village Çıplak to collect data. The data was analyzed using descriptive analysis. The findings revealed a close relationship between cultural urban identity and ethnic tourism, as well as the presence of various identity elements in Ethno-village Çıplak, such as agriculture, industrial, military, historical, religious, and archaeological heritage.

Keywords: Ethno-tourism, urban identity, cultural urban identity, Ethno-village Çıplak.

DOI: <https://doi.org/10.29329/jtm.2022.542.2>

* Corresponding author:

Aysu Şahintepe, Dept. of Tourism Management, Graduate School of Education, Çanakkale Onsekiz Mart University, Çanakkale, Türkiye.
Email: aysuusahintepe@gmail.com

GİRİŞ

Kültür, turizm tarihi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Antik dönemlerden günümüze, kültürel amaçlar turistleri seyahate teşvik eden etmenlerin başında yer almıştır. Günümüzde de tarihi ve kültürel yerleri ziyaret etmek en popüler turistik aktivitelerden biridir. Aileler, yaşlılar, gruplar ve uluslararası turistler tatillerinde sıklıkla tarihi ve kültürel mekanları ziyaret etmektedir (Hargrove, 2002).

Turistleri kültür turizmine çeken etmenler otantiklik, yaşanmışlık, tarih ve yeni kültür arayışları olabilmektedir. Ayrıca işaret ve sembollerin üretimi ve tüketimi turizmin kültürel yönüne ilişkin önemli iki parçayı oluşturmaktadır. Bu yüzden, turizmin kendisi bir kültür ya da yaşam tarzı haline gelmektedir (Richards, 2003). Bu kapsamda ise gerek turist arayışları gerekse de kültürün geniş bir yelpazeye sahip olması kültürel turizmi çeşitlendirmekte ve yeni niş pazarlara fırsat sunmaktadır.

Kültürel turizm türleri arasında etnik turizm de yeni niş pazar olarak ön plana çıkan türlerden biridir. Kültürel turizm türleri arasında tartışılan etno-turizm, yerel halkın geleneksel ve kültürel ürün ile değerlerinin turist deneyimine sunulduğu turizm türünü ifade etmektedir. Etnik ve ulusal çeşitlilik, modern toplumun en ayırt edici özelliğidir (Aleksandrova ve Aigina, 2014: 1). Turistler, yerel halk ile yakın temasa ve otantik kültürü deneyimlemeye ilgi gösterdikçe etnik halkların değerleri, miras alanları, müzeler, galeriler, köyler, tema parkları, sanat merkezleri gibi kültürel cazibe ortamları turistleri çekmek için daha fazla kullanılmaktadır (Yang, 2011: 562). Bu kapsamda faaliyet gösteren etno-köyler, yerelin geleneksel kültür ile ürünlerini köy içerisinde tematik bir çerçevede hayata geçirmektedir.

Etno-turizmin temel kaynağı güçlü bir kültürel kent kimliğidir. Kültürel kent kimliği, yaşanan coğrafyaya bağlı olarak ortaya koyulan ürün ve değerlerin nasıl ortaya çıktığına, coğrafyanın geçmiş tarihine, geleneğine, demografik yapısına ve yaşam tarzına odaklanmaktadır. Bu yüzden etno-turizm ve kültürel kent kimliği yakın bir ilişki içerisinde yer almaktadır.

Bu çalışma etno-turizm faaliyetleri ile kültürel kent kimliği ilişkisini ortaya koymaktır. Çalışma alanını, Çanakkale ili Merkez ilçesine bağlı olan ve Troya Antik Kenti civarında en eski Türk yerleşim yeri olan Çıplak Köyü oluşturmaktadır. Bu çalışmanın amacı, 2020 yılında etno-köy seçilen ve “Etno-köy Çıplak” adı altında etno-turizm faaliyetleri görülmeye başlanan yerleşim yerinin, etno-köy faaliyetleri bağlamında sunduğu kültürel kimlik öğelerini belirlemektir.

Etno-turizm

İnsanlığın var oluşundan itibaren farklı coğrafyalara dağılması başlıca birbirinden farklı ve benzersiz kültürlerin var olmasına neden olmuştur. Böylelikle yeryüzünde sayısız kültürün gelecek kuşaklara aktarımı sağlanmış ve etnik değerler önem kazanmıştır.

Etimolojik olarak Fransızca “éthnique” kelimesinden gelen ve “ulusal”, “kavimsel” anlamı taşıyan etnik kavramı, Türk dilinde çoğunlukla “etnisite” ya da “grup” kelimeleriyle de eş anlamlı olarak

kullanılmaktadır. Etnik kelimesinin kullanımının Eski Yunan'a kadar dayandığı bilinmektedir. Eski Yunancada "ethnos" kelimesinden türetilen etnisite kelimesi "atalara ait ortak mirastan geldiğine inanılan kişileri" ifade etmek üzere kullanılmıştır (Kurubaş, 2008: 13).

Etnik kelimesi "kendilerini diğer gruplardan ayırmak için herhangi bir kültürün öznel sembolik kullanımını; bir kimlik tarafından diğerlerinden farklılaştırılan bir grubun aidiyet bilincine dayalı karakterini, kalitesini veya durumunu; ortak bir geçmiş ve algılanan çıkarılara olan bağlılığı" ifade etmektedir (Devos, 1970; Eller, 1998: 8).

Bunun yanında, Diker (2019) etnisiteyi vurgulamak için "grup" kelimesini kullanmış ve etnik grupların bir toplumun sahip olduğu tüm kültürel- toplumsal değer ve yargıları meydana getirdiğini, aynı zamanda bu değer ve yargıları sürdürdüğünü vurgulamıştır. Etnik gruplar, ortak bir tarihi, kültürü, dili, dini ve yaşam biçimini paylaşan sosyo-kültürel olarak farklı gruplardır (Yang, vd. 2008: 752). Etnik kelimesi çoğunlukla ırk kelimesinin ikamesi olarak kullanılsa bile, iki kelimenin aynı şeyi ifade etmediği bilinmelidir. Elbette, iki kelimenin de odak noktası var olan toplumsal kimlikten öte gelmektedir. Ancak, ırk daha çok fiziksel nitelik ve din, dil vb. gibi ayrımlarda kullanılırken, etnik kelimesi insan farklılıklarını kültürel ve geleneksel merkezli olarak ifade etmek için kullanılmaktadır.

Etnik kavramının kültür ile yakın ilişki içerisinde olması, turizm için de önemli bir kaynaktır. Kültürel hareketlilikler, turistlerin ilgisi ve talebi tarafından teşvik edilmektedir (Yang & Wall 2009: 560). Kültürün sembolik olarak inşa edilen ve temsil edilen bir kavram olması, kültürel bağlamda özellikle etnik turizm gibi alanların incelenmesine olanak sağlamaktadır (Linnekin, 1997; Yang, 2011: 562). Etnik ve kültürel turizm, çok çeşitli olguları anlamaya yol açtığı için farklı turizm türlerinin birleşimi olarak da kabul edilmektedir (Aleksandrova ve Aigina, 2014: 2). "Etnisite, turizmin birçok yönüne nüfuz ederken (Hitchcock, 1999), turizm etnisiteyi çeşitli şekillerde etkilemektedir. Turizmin önemli etkilerinden biri etnik kültürlerin, sanatların, performansların ve festivallerin tanıtımı yoluyla etnik kimliği güçlendirebilmesidir" (Graburn, 1989; van den Berghe, 1992; Jamison, 1999; Yang, 2007: 7).

Etnik turizm faaliyetleri kültürel bakımdan çoğul kentlerde görülmekle birlikte, popüler kültür tarafından sağlanan asimilasyon sonucu bireylerin etnosentrik duygularını arttırdığı turizm türü olarak da karşımıza çıkmaktadır (Diker, 2019: 674). Literatürde etnik turizm kavramını ilk kez Smith (1977) kullanmıştır. Smith (1977) etnik turizm ile "yerli ve genellikle egzotik halkların tuhaf geleneklerinin halka pazarlanmasını" vurgulamıştır. Etnik turizm; turistlerin eserler, performanslar ve diğer ürün ya da hizmetleri tüketimini içeren egzotik kültürel deneyimler arayışıyla motive edilen turizm türüdür (Yang, 2007; 2008: 752). Geleneksel turizm türleri ile karşılaştırıldığında, etnik turizm otantik deneyimleri ve turistler ile kültürel- geleneksel uygulamalar arasındaki doğrudan teması vurgulamaktadır (Smith, 1997; Dong vd. 2003; Zahidib vd. 2017: 96).

Bunun yanında, Bolnick (2003) etno-turizmi; “doğadan ziyade insanların çalışmalarına odaklanan ve turiste yerel halkın yaşam tarzları hakkında bir anlayış kazandırmaya çalışan herhangi bir geziyi tanımlayan dar bir terimdir. Buna “yerli turizm” de denilmektedir. Bir bölgenin benzersiz yerel veya ulusal yemekleri ve içecekleri, genellikle ulusal veya yerel kültürün tanımlayıcı bir ifadesidir” şeklinde açıklamaktadır.

Etnik turizm literatürde “yerli turizm” (Hinch ve Butler, 1996; Smith, 1997) ve “aborjin turizmi” (Mercer, 1995) kavramlarıyla da karşılık bulmaktadır. Yerli turizm yerli halkın kontrolüyle veya kültürel cazibenin doğrudan dahil olduğu turizm faaliyetini ifade etmektedir. Aborjin turizmi ise kültür temelli cazibe merkezleri ve diğer turist odaklı tesisler veya hizmetler de dahil olmak üzere yerli insanlar tarafından kontrol edilen turizm işletmeleri olarak açıklanmaktadır (Zeppel, 1998; Colton ve Whitney-Squire, 2010: 263).

Etnik turizmle ilgili mevcut çalışmaların çoğu, küçük ve genellikle izole etnik gruplar tarafından tasvir edilen veya sunulan performansları ve cazibe merkezlerini içeren egzotik destinasyonlara yapılan ziyaretlere odaklanmaktadır (Smith, 1989; Moscardo ve Pearce, 1999; Yang, 2007: 2). Kültürün en pazarlanabilir türü, genellikle toplumun geneli tarafından “geriye doğru” olarak kabul edilen, azınlık gruplarının yaşam tarzlarının ve eserlerinin göz alıcı yönlerini ziyaret etmeyi içermektedir (Oakes, 1998; Wood, 1998; Yang & Wall 2009: 560).

Aynı zamanda, bu durum normal turizm tiplerinden ayrılan turist tiplerini gündeme getirmektedir. Kültür turizmi kapsamında artan faaliyetler ve otantikliğe artan ilgi, etno-turizm turistlerini diğer turistlerden farklı kılmaktadır. Etno-turizm turistlerinin en ön plana çıkan özellikleri, kültür turizminde olduğu gibi, yeni kültürler görme ve tanıma isteğidir. Günümüz modern toplumunda geçmişe ait değerlerin ilgi kaynağı olması, özellikle nostalji güdüsünü ön plana çıkarmaktadır (Aliağaoğlu, 2004: 52). Bu durum da merak, eğitim, koruma, saygı, ilgi, bilinç ve yaklaşım bakımından etnik turistleri ayırmaktadır. Yang (2007) Afrika, Avrupa ve Asya gibi dünyanın önemli yerlerinde yapılan etno-turizm çalışmalarına göre etnik turist profillerini ortaya koymaktadır. Buna göre etnik turistler; nispeten genç, çoğunluğu yüksek öğrenim görmüş, üçte birinin profesyonel meslek sahibi olduğu, hassas, sorumlu, post-modern yüksek eğitilmiş olan, kültürel çeşitliliğe saygı duyan, otantik deneyimler peşinde koşarken ahlaki olarak sorumlu ve politik olarak doğru olmaya çalışan sofistike ve iyi eğitilmiş insanlar ile kültürlerarası iletişime açık ve manevi edinimlere odaklı kişilerden oluşmaktadır (Yang, 2007: 36-37).

Geleneksel yaşam tarzı ürünleri, yerel kültür ve kültürel unsurlara artan talep etnik turizmi güçlendirmektedir. Bu durum aynı zamanda da yerel halkın turizme teşvikini de arttırmaktadır. Etnik turizm bölgesel kalkınma için var olan turizm ve insan kaynağını maksimum düzeyde kullanıldığı türlerden biridir (Gluhakociv ve Duric, 2017: 189). Etnik turizm faaliyetleri çoğunlukla yerleşiklerin sürdürdüğü geleneksel faaliyetlerin metalaştırılmasından meydana gelir ve bu durum hem yerel hem de ulusal sermaye için önemli ekonomik faaliyetleri ifade eder.

Günümüzde etnik turizm çoğunlukla etnik köyleri, azınlık evleri ya da etnik tema parklarını ziyaret etmek, bölgede gerçekleşen festivallere katılmak, yöresel dansları izlemek, geleneksel el sanatları için alışveriş yapmak gibi egzotik kültürel deneyim arayışı ile gerçekleşmektedir (Yang vd. 2008). Modern turistlerin yerel halk ile teması ve otantik kültürü deneyimlemeye karşı artan ilgisine yönelik; etnik halkların görüntüleri, miras alanları, müzeler, galeriler, etno-köyler, kültürel tema parkları, gösteri sanatları gibi kültürel cazibe unsurları giderek fazla kullanılmaktadır (Yang, 2011: 562).

Gelişmekte olan çoğu ülke sadece turizmi geliştirme konusunda rol oynamamakta, aynı zamanda etnik kökenle ilgili politikalar da yayımlayarak yereli turizme teşvik etmekte ve etnik kültürü bir imaj olarak kullanabilmektedir (Yang, 2008: 752). Bu bağlamda ortaya çıkan etno-köyler “nüfusu civardaki alandan ve sakinlerden büyük ölçüde etnik olarak farklı olan mahalle veya daha geniş bir bölge” olarak tanımlanmaktadır (Anonim, 2022a). Etno-köyler, yerel toplumu geliştirme, turizme kazandırma, geleneklerin korunması ve aktarılmasına destek verirken, etnik turistler için de eşsiz deneyim fırsatları sunmaktadır. İnsan eliyle üretilen kültürel öğeleri ele alan “etnografya” kelimesinden türetilen etno-köy (Anonim, 2022b) etnik ve kültürel mirasın turistlere aktarılması konusunda önemli projelerden biri olarak görülmektedir.

Kültürel Kent Kimliği

İnsanlar tarih boyunca karşı karşıya kaldıkları pek çok şeyi anlamlandırma çabası içine girmişler ve farklı nitelikteki şeyleri kimliklerine göre ayırmışlardır. Kavramsal olarak ele almak gerekirse, kimlik bir nesnenin ya da olgunun kim olduğunu açıklamaktadır. Her kimlik kendini diğerlerinden farklı kılmakta ve zamanla oluşan bütünleşmiş özellikleri ifade etmektedir. “Bir nesnenin tanımlanması, böylelikle diğer şeylerden ayrıştırılması ve bir varlık olarak kabul edilmesini gerekli kılar. Bu da kimliğini ortaya koyar. Başka bir şeyle eşdeğer olması anlamında değildir bu, tekliliğini veya tekilliliğini ifade eder.” (Lynch, 2010: 8; Aliagaoglu 2018: 16). Kimlik, nitelik ve özellik belirtisidir. Yani, birer özellik ya da nitelik gösteren kimlik ilk olarak farklılıkları ortaya koymaktadır (Aşkın, 2007: 213).

Kimliğin büyük öneme sahip olduğu alanlardan birini ise kentler oluşturmaktadır. İnsanlar bir arada yaşadığı ve ortak bir kültürü oluşturduğu her yerde ve zamanda kişi ya da toplum olarak bir kimlik ortaya koymaktadır (Ayyıldız ve Ertürk, 2017: 67). Kentler, toplumların ortak bir alanda yaşadığı ve sahip olduğu geçmişi, gelenekleri, görenekleri, kültürü ve bunun gibi çok çeşitli unsurları dış çevreye yansıtan alanlardır. Bu alanda yapılan çalışmalara bakıldığında, kent kimliğinin 1970’li yılların sonunda yer-kimlik bağlamında ortaya çıktığı görülmektedir. Yer-kimlik teorisi 1979 yılında Wicker tarafından ortaya atılmıştır ve Wicker bu teori ile sosyal ortamları “zaman içerisinde gelişen sosyal tasarım” olarak açıklamıştır. Bunun yanında, Canter bir yerin fiziksel niteliklerinin, insan anlayışı ve etkinliklerinin ürünü olduğunu belirtmiştir (Qazimi, 2014: 306).

Kentler, toplumların ortak bir alanda yaşadığı ve sahip olduğu geçmişi, gelenekleri, görenekleri, kültürü ve bunun gibi çok çeşitli unsurları dış çevreye yansıtan alanlardır. Relph (1976), yerlerin yalnızca belirli “niyetler, tutumlar, amaçlar ve deneyim” içermeleri nedeniyle farklılaştığını belirtmektedir. Yerler bir parça olarak kalsalar bile özerk olarak çevrelerindeki bağlamdan ayırt edilebilmektedirler (Cheshmehzangi, 2015: 395). Bu yüzden, sahip oldukları kimlik onları eşsiz kılmaktadır ve toplumsal, sosyo-kültürel, ekonomik, doğal ve yapay çevre bağlamında ayırmaktadır. Genel bir tanım ile kent kimliği; kente ait olan ve onu diğerlerinden ayıran, ona değer katan özgün unsurların tamamıdır; o kentin anlamıdır (Oğurlu, 2014: 280).

Örer (1993) çalışmasında kent kimliğini çevresel ve toplumsal olarak iki başlıkta incelenmektedir. Çevresel kimlik yapay ve doğal çevre elemanlarını kapsamakta ve fiziki çevre özelliklerine atıfta bulunmaktadır. Toplumsal kimlik elemanları ise sosyal, kültürel ve psikolojik elemanları kapsamaktadır. Bunun yanında, kentlerin geniş alanları kapsaması onu farklı nitelikler ile ayırmaya imkân tanımaktadır. Bu bağlamda ise kent kimliği; fiziksel kimlik, sosyal kimlik, kültürel kimlik, tarihsel kimlik, biçimsel kimlik ve kent işlevlerinin ortaya koyduğu kimlik olarak da altı ayrı başlıkta incelenebilmektedir (Sağlık ve Kelkit, 2019; Çöl, 1998). Bu çalışmada ise kent kimliği kültürel bağlamda ele alınmaktadır.

Kültür, bir toplumun sahip olduğu coğrafi koşullar bağlamında insanların ortaya koyduğu maddi ve manevi ürünleri ifade etmektedir. Bir Fransız düşünür, kültürü “her şey unutulduğu zaman belleklerde ne kalıyorsa ona verilen isimdir” sözleriyle açıklamaktadır. Bu noktada kültürün bir birikimin ürünü olduğu, posası atılmış, darası düşülmüş değerleri temsil etmekte olduğu dikkat çekmektedir (Keleş, 2005: 14).

Kent, gelenek ve göreneklerin, örgütlü tavır ve görüşlerin bir arada bulunduğu yerdir; kültürler kentte meydana gelir, yaşar ve katkı sağlar. Bu yüzden, kentler belirli bir kültürü simgelemektedir (Uçkaç, 2006; Hayta, 2016: 171). Kültürel araştırmalara göre pek çok kültür ortak edinimlerden ortaya çıkan değerlerin aktarımı bağlamında var olmuştur. Kentlerin kimliğini oluşturan şey onların kültür varlığı; bu kültür varlığına katkı sağlayan şey de sahip olunan kimliktir (Keleş, 2011: 14).

Kent kültürü demografik, kültürel ve siyasi süreçlerin sonucunda ortaya çıkan ekonomik ve sosyal bağlamda oluşan anlamlı birlikteliktir (Kutlu ve Göksel, 2014: 79). Kentler fiziksel ve kültürel bağlamda ele alındığında, sahip olduğu kimliklerin de çok yönlü olduğu görülmektedir. Kentin sahip olduğu tarihi doku, coğrafi yapı, yerleşiklerin kent ile kurduğu bağ, yaşam biçimi, ortak kültürel ve geleneksel özellikler bunlardan sadece bazılarını oluşturmaktadır (Güler, vd. 2016: 92).

Kültürün etnik ve otantik duygulara hitap etmesi, geçmişin günlük gereksinimleri için kullanılan değerleri günümüzde çekici bir hale dönüştürmektedir. Özellikle son yıllarda kentlere ve farklı kültürlerle olan talebin artması turizm açısından kültürel değerlerin önemini arttırmaktadır. Turistlerin

seyahat motivasyonlarını başlıca “kentlerin özgünlüğü” sağlamaktadır. Bu yüzden, turizm destinasyonlarında kentleri oluşturan her bir değer turizm için önemli bir çekiciliği ifade etmektedir. Kültür temel olarak insan merkezlidir ve insanoğlunun yarattığı ya da etkilediği her olguda önemli bir öncüdür. Bir kültüre ait değerler ise turistler için merak, yerinde görme, deneyimleme ve o kültürü yaşama arzusunu arttırmaktadır. Böylelikle, kent kimliği turizm destinasyonları için büyük önem kazanırken, aynı zamanda bu durum kültür turizmi için de önemli bir tetikleyici olmaktadır.

Başlıca, kültürel kent kimliği içerisindeki miras değerlerini; doğal tarih ve ilmi çekicilikler, tarımsal ve endüstriyel çekicilikler, ulaşım çekicilikleri, sosyo-kültürel çekicilikler, mimari çekicilikler, askeri çekicilikler, manzara çekicilikleri, sanatsal çekicilikler, tarihi kişilerle ilgili çekicilikler olarak sınıflandırmak mümkündür (Aliagaoglu, 2004: 53). Bu kimlik öğeleri turizm çekiciliklerinin de ana kaynağını sağlamakta olup, kültürel turizm kapsamında kullanılan değerleri ifade etmektedir.

YÖNTEM

Etnik ve kültür birbiriyle yakın ilişki içerisinde. Bu bağlamda, alternatif turizm türleri arasında ortaya çıkan etno-turizm, kültürel kimlik açısından önemli turizm türlerinden biridir. Bu çalışmanın amacı, etno-köy konseptine sahip olan Çanakkale iline bağlı Çıplak köyünün, etno-turizm faaliyetleri bağlamında ortaya koyduğu kültürel kimlik öğelerini belirlemektir. Bu kapsamda Etno-köy- Çıplak'ta yerinden incelemeler ve gözlem yapılarak, fotoğraflar çekilmiştir. Çalışma alanında gerçekleştirilen yerinde incelemelerden direkt alıntılar yapılarak bulgular desteklenmiştir. Elde edilen verilerin aktarılmasında betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

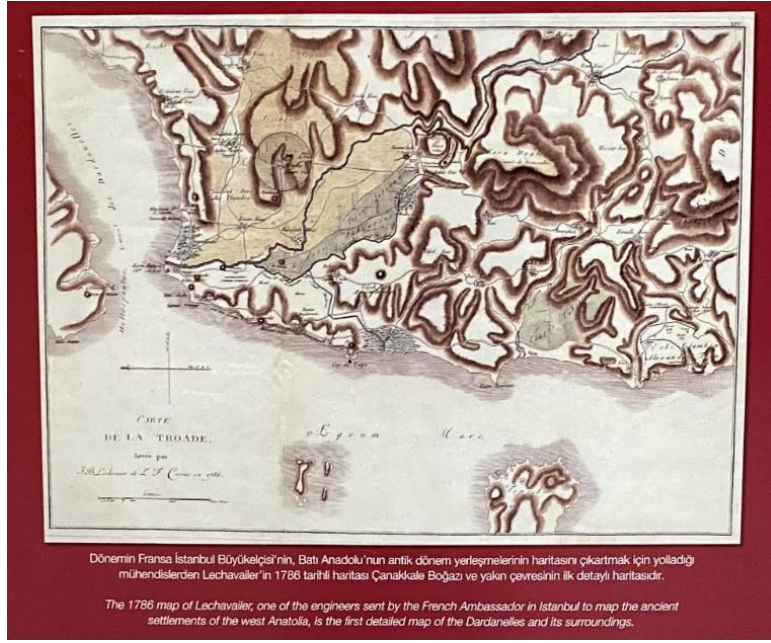
Bulgular

Çanakkale iline bağlı Çıplak Köyü, Troya Milli Parkı civarındaki en eski Türk yerleşimlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Çıplak Köyü, batı yönünde Ege Denizi, kuzey yönünde ise Çanakkale boğazı ile sınırlanmakta ve güney yönünde Üvecik Tepe'ye, doğu yönünde ise Çanakkale-İzmir karayoluna yayılmış bir alanda yer alan Troya Milli Parkı civarında yer almaktadır; aynı zamanda Kara Menderes Irmağı ile Dümrek Çayı'nın suladığı geniş düzlükler ve bu düzlüklerin arasında yer alan hafif yükselti ile tepelerden oluşan topoğrafyaya dağılmaktadır (Uysal, 2019: 64). Çıplak Köyü'ne yönelik yerinde incelemelerden elde edilen bulgular şöyledir;

“Çıplak Köyü'nün kesin olarak ne zaman kurulduğu bilinmiyor. Köyün tarihi hem sözel geleneğe anlatılanlar hem de köy mezarlığındaki taşların incelenmesiyle belli oranda netlik kazanmaktadır. Bölgeye dair 1530 tarihli Osmanlı arşiv belgelerinde Troya Ovası ve çevresinde sadece Kumköy, Halileli ve Kalafatlı Köyü'nün kayıtları mevcuttur. Köy sözel geleneğinde ise Çıplak Köyü'nü Kumkale'den gelenlerin kurduğu ve Troya Ovası'nın en eski köylerinden olduğu anlatılmaktadır. Günümüzde de kullanılan köy mezarlığında okunabilen mezar taşlarının en eskileri 1750'li yılları

tarihliyse da toprak altında kaldığı için okunamayan mezar taşlarının 16. yüzyıla kadar gittiği ileri sürülmektedir” (Kaynak 1).

“18. yüzyıldan itibaren Troya’yı araştıran Avrupalı seyyahların Çanakkale Boğazı ile bugünkü Troya Ovası’na dair artan ilgileri bölgedeki köylere de yönelir ve Çıplak Köyü ile Peyan Mezarlığı bu süreçte özellikle ön plana çıkar. Çıplak Köyü’nün yer aldığı en eski harita 1786 yılına aittir (Şekil1). Burada köy diğerlerine nazaran daha küçük betimlenmiştir. 1800’lere gelindiğinde ise bir gravürde arka plan oldukça büyük minareli camisi ile gelişmiş bir köy kimliğine kavuşmuştur” (Kaynak 2).

Şekil 1. 1786 tarihli Çıplak köyünün ilk görüldüğü Çanakkale Boğazı ve çevresi haritası (araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Köy Meydanı

Çıplak köyü meydanı, tipik bir köy meydanı örneği sunmaktadır. Bu bölgede önem arz eden kültürel unsurlar; Çıplak Dede Türbesi, Çıplak Cami ve Tarihi Çeşme şeklindedir. Etno-köy konseptine uygun olarak düzenlenen bu alanlardan kültürel anlamda en ön plana çıkan unsurlardan biri köye adını veren Çıplak Dede Türbesi’dir.

“Adını köye veren Çıplak Dede hakkında pek çok menkıbe anlatılmaktadır. Köyün sözel tarihinde isminin İbrahim olduğuna inanılan kişi, ovaya bakıp “bu ova da çırılçıplak bir yer” demiş. Diğer bir menkıbede ise yöreye çıplak ayaklarıyla geldiği için kendisine ve kurduğu köye bu adın verildiği söylenmektedir. Kitabesi olmayan ve Garip Dede yaturı olarak anılan, etrafı bir duvarla çevrili bu türbede Troya’dan getirilmiş devşirme taşlar kullanılmıştır. Köy kuruluş tarihiyle de ilişkilendirilen bu türbe tam olarak tarihlenemese de Osmanlı belgelerine Karesioğlu Süleyman Bey’in 1357 yılında Troya hâkimi olarak kayıt düşüldüğü, Çanakkale bölgesinin Türkleşmesi ve Müslümanlaşmasının da aynı dönemde olduğu düşünülmektedir. Doğu Anadolu, Eskişehir civarı ve Balkanlarda da var olan Çıplak Dede

(Üryan) türbeleri ve köye ismini veren Çıplak Dede'nin aynı süreçte Müslümanlığı bölgeye yayan bir derviş olduğu kabul edilmektedir..." (Kaynak 3).

Şekil 2. Çıplak Dede Türbesi (araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Yapılan yerinde incelemeler sonucu, Çıplak Dede Türbesi'nin dini ve tarihi açıdan kentin kültürel kimliğine önemli bir rolünün olduğu gözlemlenmiştir. Öyle ki, günümüzde halen daha Çıplak Dede Türbesi başında mum yakma geleneği devam etmektedir. Ayrıca, türbenin girişinde sağ ve sol tarafta bulunan antik taşların da geçmişten günümüze ulaştığı düşünülmektedir.

Bunun yanında, köy meydanı içerisinde kültürel bağlamda ön plana çıkan bir diğer yapı Çıplak Cami'dir. "Çıplak Cami'nin tam olarak ne zaman yapıldığı bilinmemekle beraber 1786 yılında Fransız topograf Lechevlier'in yaptığı araştırmalara dayanan ve Fransız konsolos Kont Choiseul-Gouffier'in 1882 yılında yayınladığı gravürlerde Çıplak Köyü ve camisi net olarak görülmektedir. Dolayısıyla, bu caminin en az 1786 yılına kadar dayandığını söylemek mümkündür. Schliemann yayınlarında 1873 yılında köy camisi ve minaresinin onarımı sırasında Troya kazılarında çıkan taşların kullanıldığını belirtmiştir. J.M Cook ise 1960'lı yıllarda yaptığı araştırmalarda 1873 yılında yapılan caminin 1956'da yıkılarak aynı yere, aynı taşlarla yeniden yapıldığını; 1968 yılında ise caminin aynı yerde minaresiyle beraber yeniden yapılmakta olduğunu gördüklerini dile getirmektedir. 1968 yılında yapılan son cami büyük oranda değişikliğe uğramadan günümüze kadar gelmiştir ve cephesinde Troya'dan getirilen taşlar hala görülebilmektedir" (Kaynak 4).

Şekil 3. Çıplak Köyü Cami (Araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Köy meydanından kuzey yönüne doğru ilerlendiğinde bir çınar ağacı dibinde bulunan çeşme göze çarpmaktadır. Tarihi Çeşme olarak bilinen bu yer köy meydanı, eski okul yeri ve Çıplak Dede Türbesi arasında kalmaktadır.

Şekil 4. Tarihi Çeşme (araştırmacı tarafından çekilmiştir).

“Tarihi Çeşme, Çanakkale bölgesinde rastlanan 19. yüzyıl çeşme üslubunun tipik bir örneğidir. Köylülerin yapımını hatırlamadığı, yazıtı olmayan iki cepheli ve hazneli olan çeşmenin her iki cephesindeki nişler yuvarlak kemer çerçevesindedir. Çeşmenin yapımında Troya Ören Yeri’nden getirilen taşlar kullanılmıştır. Birkaç tamir evresi geçirdiği anlaşılan çeşme 2019 yılında restore edilmiştir. Günümüze kadar su kaynağının hiç kesilmeden aktığı çeşme, bölgedeki Osmanlı dönemi su yapıları arasında korunarak günümüze gelen en iyi örneklerdendir” (Kaynak 5).

Köy Evleri

Etno-köy Çıplak’taki evler, Troya mimari geleneğinden izler sunmaktadır. Köyde yer alan evlerin yapımında, Troya ve çevresinden getirilen taşlar kullanılmıştır. Etno-köy projesi kapsamında köy evlerinin yenilendiği, cephe ve peyzajda düzenlemelerin yapıldığı göze çarpmaktadır. Bu kapsamda köyün ana aksı üzerindeki evlerde genellikle çiçek, buğday, lale ve çeşitli desenler ile süslemelerin yapıldığı görülmektedir.

Şekil 5. Etno-köy Çıplak’ta yer alan bir köy evi (araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Şekil 5’te görüldüğü üzere, Etno-köy Çıplak’taki pek çok ev benzer süslemeler ile iyileştirilmiştir. Bu süslemelere, kent kimliği için önemli bir geçim kaynağı olan ayçiçeğinin de yansıdığı görülmektedir. Bölgenin ayçiçeği tarımı için verimli topraklara sahip olması, uzun yıllar boyunca kimliğinde önemli bir yer etmiştir. Bu yüzden, ayçiçeği etno-turizm faaliyetleri içerisinde de fiziksel bir çekicilik olarak kullanılmıştır. Gelenekselden izler sunduğu için sahip olunan kültürel kent kimliğini ve etnik değerleri yansıtan bir rol üstlenmiştir.

Şekil 6. Etno-köy Çıplak'ta yer alan farklı bir köy evinin cephe süslemesi (araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Şekil 6'da köyde yer alan farklı bir yapı gösterilmektedir. Bu yapıda da yine kent için önemli geçim kaynaklarından biri olan buğday motifleri görülmektedir. Ayrıca, pencere kenarlarının lale motifleriyle süslenmesi yine imajı güçlendiren unsurlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tür motiflerin kullanımı etnosentrik atmosfere katkı sağlamıştır. Çünkü, etno-turizmde amaç yerel kültürün sahip olduğu yaşam tarzını, kültürü ve gelenekleri aktarmaktır. Bu bağlamda da düzenlemelerin yapıldığı ve kültürel motiflerin kullanıldığı görülmektedir.

Bunun yanında, Etno-köy Çıplak'ta bulunan bazı evler, etno-turizm faaliyetlerine hizmet etmesi amacıyla çeşitli işlevler doğrultusunda dönüştürülmüştür. Osmanlı'dan Günümüze Yerel Tarih Evi, köy pansiyonu ve Arkeoloji Evi bu yapılar arasında bulunmaktadır.

Osmanlı'dan Günümüze Yerel Tarih Evi

“17. Yüzyılın sonlarından itibaren bölgeye gelen seyyahların söz ettiği, Hisarlık/Asarlık (Troya) harabelerine en yakın yerleşim olan Çıplak Köyü, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan süreçte köklü tarihiyle ön plana çıkmaktadır. Yerel Tarih Evi, Çıplak Köyü'nde Osmanlı'nın izlerini, 500 yıldır yaşanarak günümüze kadar uzanan efsane, gelenek ve yaşam kültürlerini, köy tarihini ve tarım geleneğini yansıtan bir kırsal miras evidir” (Kaynak 6).

Osmanlı'dan Günümüze Yerel Tarih Evi'nin girişinin sağ tarafında köy ve köydeki yapılar hakkında bilgi verilen panolar yer almaktadır. Buna göre, Çıplak Köyü'ndeki yapılar tipik Troya mimari geleneklerinden izler sunmaktadır. Özellikle Çıplak Köyü'ndeki duvar işçiliklerinin Troya mimari ile aynı düzende devam ettirilmesi dikkat çeken bir husustur. Yine burada yer alan panolardaki bilgilere göre köy yakınlarında Calvert Çiftliği Evi (halk arasında Kokona olarak da bilinir) yer almaktadır.

Şekil 7. Osmanlı'dan Günümüze Yerel Tarih Evi'nin girişi (araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Yapının içerisine girildiğinde bizleri ilk olarak sol tarafta “Çanakkale Savaşları sırasında Çıplak Köyü ve çevresi”ni gösteren harita, arkasındaki odada “Çanakkale Savaşlarında Anadolu Kıyıları” adlı bir oda ve sağ tarafta “Köy Tarihi, Kültürü ve Geleneği” adlı bir oda karşılamaktadır. Üst katta ise “Tarım Mirası” ve “Seyyahların İzinden” adlı odalar yer almaktadır. Bu odalar, geçmişten günümüze Etno-köy Çıplak’ın etnik yaşamlarından izler sunmakta ve köyün tarihselliğini ön plana çıkarmaktadır.

Çanakkale Savaşlarında Anadolu Kıyıları adlı odada, duvara çizilmiş savaş aletleri görselleri ve duvarda yer alan Çanakkale Savaşları ile ilgili detaylı bilgilendirmeler göze çarpmaktadır. Bu bilgilendirmelerde Çanakkale Savaşları esnasında Çıplak Köyü ile ilgili haritalar, romanlar ve günlüklerde yer alan bilgilere yer verilmektedir.

Şekil 8. Çanakkale Kara Savaşları odası (araştırmacı tarafından çekilmiştir).

“Çanakkale Kara Savaşları’nın başlangıcıyla eşzamanlı olarak, Anadolu yakasında Çıplak Köyü’nü içine alan Troya Ovası’nda önemli muharebeler olmuştur... Kumkale Çıkarması, Anadolu kıyıları gerisinde konuşlanmış iki Osmanlı tümeninin, Gelibolu’yu takviye etmesini geciktirmeyi amaçlamıştır. Yaklaşık iki gün süren çatışmalarda Türk ordusundan toplam 1.730 şehit verilmiş, Fransız ordusu ise 786 kayıp vermiştir. Kumkale’de sokak sokak, ev ev çatışmalar yaşanmış, Türk askerleri ovada mevzilenecek yer olmadığı için mezarlığı ve mezar taşlarını siper yapmıştır. Troya ve Çanakkale Savaşları bu coğrafyada iç içe geçmiştir. Çatışmalar kısmen Troya Örenyeri ve Çıplak Köyünün’de olduğu alana kadar yayılmıştır... 1863 yılında Hisarlık Tepe’nin Troya olduğuna inanarak buradaki ilk kazıları yapan Frank Calvert ailesinin Troya’nın yaklaşık 4 km. güneydoğusundaki çiftlik evleri, Çanakkale Savaşları sırasında Türk ve müttefik askerler tarafından karargâh olarak kullanılmıştır. Çanakkale Savaşları sırasında Mustafa Kemal’i Arıburnu Cephesi’nde gösteren o ünlü fotoğrafı çeken Anafartalar Bölge Kurmay Başkanı Binbaşı Haydar Mehmet Alganer de Calvert Çiftliği’nde bir süre kalmıştır...” (Kaynak 7).

Aynı zamanda, savaşların bu kadar yoğun yaşandığı bölgede şehit ve gaziler de kent kimliği açısından ön plana çıkmaktadır.

“Kayıtlara göre Çanakkale Savaşları’nda Çanakkale Merkez ve köylerinden 1788 asker şehit düşmüştür. 25-26 Nisan 1915’teki Kumkale Muharebelerinde Çıplak Köyü ve çevresindeki köylerden de şehitler verilmiş, Tefikiye’den 5, Halileli Köyü’nden 1, Kumkalae Köyü’nden 1 ve Çıplak Köyü’nden 1 asker bu muharebelerde şehadete ermiştir... Çıplak Köylü Mustafa Keçiçi de bu muharebelerde ayağını kaybeden bir gazidir ve köyde Topal Mustafa olarak tanınmaktadır...” (Kaynak 8).

Osmanlı'dan Günümüze Yerel Tarih Evi'nde göze çarpan bir diğer odayı Köy Tarihi, Kültürü ve Geleneği adlı oda oluşturmaktadır. Bu odada Çıplak Köyü'nün tarihi, kültürü ve geleneği ile ilgili bilgilendirmelere yer verilirken, aynı zamanda duvarlarda Çıplak Köyü'nün geçmişini gösteren fotoğraflara ve eski haritalara yer verilmektedir. Bu görsellerde yöresel kıyafetler, köy düğünleri, damat evi ve gelin evi, Çanakkale Savaşı askerlerine moral vermek için düzenlenen tiyatro etkinliği ve Çıplak Köyü'nün ilk köy dolmuşu gibi köy için önemli olan kültürel olaylara yer verilmektedir. Dekorlar ise köyün geleneğini yansıtacak şekilde kullanılmıştır.

Şekil 9. Köy Tarihi, Kültürü ve Geleneği adlı oda (araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Ayrıca, oda içerisindeki dekor da yerelin yaşam tarzından izler sunmaktadır. Bu odada yerelin yaşam tarzı ve el sanatlarını vurgulayan öğeler ön planda tutulmaktadır. Yörük halısı, yer sofrası, işlemeli minderler, sandık, yün eğirme aleti ve halı dokuma tezgâhı oda içerisindeki dekor öğelerini oluşturmaktadır. Bu öğeler, etnik anlamda yerlilerin yaşam şeklini ortaya koymakla birlikte kültürel kent kimliğinden öğeler sunmaktadır.

Üst kata gelindiğinde ise “Tarım Mirası” odası göze çarpmaktadır. Tarım Çanakkale bölgesi ve Çıplak Köyü için tarih boyunca önemli geçim kaynaklarının başında yer almıştır. Bu yüzden, endüstriyel miras öğeleri de önemli kültürel miras öğeleri arasında yer almaktadır. Etnik ve kültürün birleştiği bu noktada yaba, kürek, çapa, elek, terazi, döven, binit / binüt (ekmek teknesi) ve inek çanı gibi tarımsal öğelere yer verilmiştir. Ayrıca duvarlarda yer alan buğday motifli süslemeler de odanın imajını güçlendirmiştir.

“7000 yıl önce tarımla geçinen ilk yerleşimler besinlerinin önemli bir kısmını kendileri yetiştiriyor, tahıl ve baklagiller ekip, sığır besliyordu. Troas bölgesinde yürütülen arkeolojik çalışmalar burada uzun yıllar boyunca tarımın geçim ekonomisinde tam verimli olmadığını ve ağırlıklı olarak doğal

yetişen kaynakların kullanıldığını gösteriyor: İstiridye kabukları, alageyik kemikleri ve yabani incir tohumları gibi...” (Kaynak 9).

“5000 yıl öncesinden itibaren ise yerleşik halkın gereksinimleri ve doğal olanaklar arasında karmaşık bir denge kuruluyor. Evcil ve besi hayvanları türlerinde 700 yıllık bir zaman dilimi boyunca fazla bir değişiklik olmazken balıkçılık geçim ekonomisinde önemli bir role sahip ve yine Akdeniz’e özgü yaşam tarzının sembolleri zeytin ve üzüm de yoğun şekilde tüketiliyor.” (Kaynak 10).

“1950’li yıllarda Troya Ovası kurutma çalışmaları ve açılan su kanalları ile traktör, gübreleme, tohumculuk gibi modern tekniklerin gelişmesiyle bölge modern tarım uygulamaları için daha verimli hale gelir... 1980’li yıllara kadar ovada yoğun olarak yüksek kaliteli pamuk üretimi yerini yavaş yavaş domates ve diğer ürünlere bırakır. 1975 yılı verilerine göre Çanakkale faal nüfusunun %78’i geçimini tarımdan sağlamaktadır. Küçük ve orta ölçekli aile şirketlerinin yürüttüğü tarım faaliyeti günümüzde de domatese ek olarak tahıl (buğday, arpa, yulaf, çavdar), baklagiller (bakla, bezelye, börülce) ve sanayi bitkileri (ayçiçeği, susam) ağırlıklı olarak devam etmektedir” (Kaynak 10).

Şekil 10. Tarım Mirası adlı oda (araştırmacı tarafından çekilmiştir).

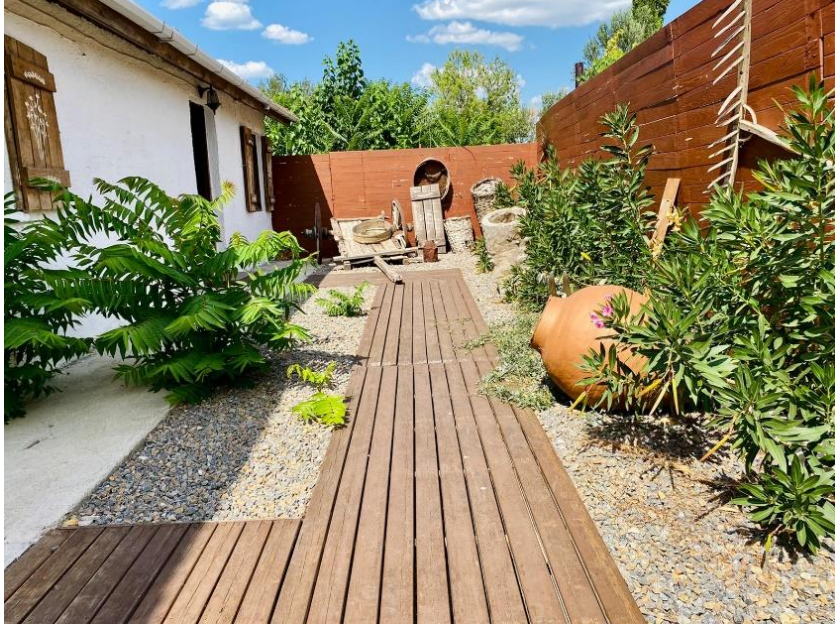

Şekil 11. Tarım Mirası adlı odadan farklı bir görüntü (araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Osmanlı'dan Günümüze Yerel Tarih Evi'nin son odasını "Seyyahların İzinden" adlı oda oluşturmaktadır. Bu odada Antik Çağlar'dan 1931'li yıllara kadar köyü anlatan seyyah notlarına ve eski tarihli gravürlere yer verilmiştir.

"Troya'nın zengin kimliğine duyulan ilgi her çağda artarak devam eder; keşifler çağıyla birlikte Akdeniz'den İstanbul'a giden Batılı gezgin, araştırmacı, tarihçi, coğrafyacı ve sanatçıların ilk amaçlarından biri, bu kutsal toprakları görmek ya da Troya Antik Kenti'ni bulmaktır. Çıplak Köyü de çok geçmeden bu ziyaret arayışların merkezlerinden birine dönüşecektir. Clarke ve Barker Webb'in 1844 yılında Troya'nın Çıplak köyünün yakınlarındaki tepede (Peyan Mezarlığı) olduğu teorisini ortaya atar, Çıplak Köyü yakınlarında bulunan ve buraya taşındıkları dah sonra anlaşılan sütun ve benzeri mimari parçalar bir yerleşim ya da tapınak yapısı gibi yorumlanır ve ilerleyen zamanda Troya kalıntıları Çıplak Köyü'nün hemen yanındaki Hisarlık'ta bulunur..." (Kaynak 11).

Ayrıca, Osmanlı'dan Günümüze Yerel Tarih Evi'nin yan tarafında bir köy pansiyonu bulunmaktadır. Köy pansiyonu içerisinde ye alan odada çift kişilik yatak ve karşısında bir dikiş makinesi, döven ve ekmek tekneleri bulunmaktadır. Oda içerisinde yer alan banyo ise etnik kültürden uzak bir tutum sergilemektedir. Temel olarak otantikliğin yakalanmaya çalışıldığı pansiyon, ne yazık ki kültürel yaşamda açısından uzak düşmektedir. Aksi takdirde, bu odada yer alan öğelere pansiyon değil mutfakta yer verilseydi, mutfak mirası bakımından kimliğin desteklendiği düşünülebilirdi. Bir bakıma, köy pansiyonunun bahçesinde yer alan tarım mirası öğeleri proje kapsamında uygun ve etnik kültürü destekleyen öğeler arasında yer almaktadır ve pansiyon içerisindeki öğelere bahçede de rastlanmaktadır. Köy pansiyonunun bahçesinde küp, at arabası, döven (halk ağzında döğen), dübek ve hayıt bağ sepeti gibi tarımsal öğelere yer verilmektedir.

Şekil 12. Köy pansiyonu bahçesi (araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Arkeoloji Evi

Etno-köy Çıplak'ta yer alan Arkeoloji Evi metruk halde bulunan bir köy evinin dönüştürülmesiyle oluşturulmuştur. Arkeoloji Evi'nin bahçesinden girdiğinizde sol tarafta Troya ve çevresinde gerçekleştirilen W. Dörpfeld (1893-1894), C. W. Blegen (1932-1938), H. Schliemann (1870-1890) kazılarına ait fotoğraflar ve bilgilendirmeler yer almaktadır. Arkeoloji Evi'nden içeri girildiğinde ise duvar ve dekor süslemelerinde yine endüstriyel miras öğelerinin tercih edildiği görülmektedir. Üst kata çıkıldığında ise Troya kazıları ve Priamos Hazinesine ilişkin bilgilendirilmelerin yapıldığı görülmektedir.

“Troya, arkeolojinin bilime dönüştüğü yer olarak kabul edilmektedir. Heinrich Schliemann Troya'daki kazılarının başladığı 1870-1871 yıllarında bu gördüğümüz temsili eve benzeyen bir yerde kalmış, Çıplak Köyü ve komşu köyler bu tarihten itibaren Troya kazılarıyla hep ilişki halinde olmuştur” (Kaynak 12).

Şekil 13. Arkeoloji Evi (araştırmacı tarafından çekilmiştir).

“Troya kazı tarihçesinde kesitler bulacağımız Arkeoloji Evi’nde öncelikle Heinrich Schliemann’ın Troya’yı nasıl tahrip ettiği, “Priamos Hazinesi”nin kaçırılma serüveni ve Osmanlı Devleti’nin eserleri geri almak için verdiği mücadele Osmanlı arşiv belgeleriyle desteklenerek anlatılmaktadır” (Kaynak 12).

Şekil 14. Arkeoloji Evi’nde yer alan bir sergi (araştırmacı tarafından çekilmiştir).

SONUÇ

Etnisite, kentler içerisindeki toplulukların sahip olduğu kültürel ve geleneksel farklılıkları ortaya koymaktadır. Günümüzde, bireylerin otantiklik ve farklı kültürler arayışı etnik grupları farklı bir arayış olarak ön plana çıkarmaktadır. Bu yüzden, kentler sahip oldukları kültürlerin sembolik boyutlarını ön plana çıkartarak yeni niş pazarlar yaratabilmektedir.

Bu çalışmanın bulguları, kültürel kent kimliği unsurlarının Etno-köy konsepti içerisindeki kullanımını göstermiştir. Çalışma kapsamında yerinde inceleme ve gözlemlerde bulunan Etno-köy Çıplak, kültürel değerlerini başarılı bir şekilde tematik olarak etno-köy konsepti içerisinde değerlendirmiştir. Etno-köy Çıplak'ta yer alan kültürel kent kimliği unsurlarının; dini, askeri, tarımsal, endüstriyel, arkeolojik ve tarihi bağlamda olduğu tespit edilmiştir. Kentteki dini değerleri yansıtmak için Çıplak Dede Türbesi, Çıplak Köyü Cami kullanılmıştır. Bu yapıların inşasında Troya'dan getirilen taşların kullanılması dikkat çekmiştir. Askeri ve tarımsal-endüstriyel değerler Osmanlı'dan Günümüze Yerel Tarih Evi içerisinde sergilenmiştir. Osmanlı'dan Günümüze Yerel Tarih evi içerisinde tarımsal ve endüstriyel değerleri yansıtmak için aletler ile çizimlere yer verilmiştir ve duvarlara yapıştırılan afişler ile bilgilendirmelerde bulunulmuştur. Askeri değerleri yansıtmak için ise Çanakkale Savaşları ile ilgili ve Çıplak Köyü'nün Çanakkale Savaşları esnasındaki konumuna ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Kentteki tarihi değerleri yansıtmak için Tarihi Çeşme ve köy evleri kullanılırken, Arkeoloji Evi'nde de arkeolojik ve tarihi değerleri yer verildiği tespit edilmiştir. Troya'dan izler sunan Arkeoloji Evi'nin, bir turizm destinasyonu için oldukça bakımsız kalması ve kirli olması da dikkat çekmiştir. Ayrıca, bu yapıların içerisinde herhangi bir görevlinin bulunmaması, yerinde incelemenin turizm sezonunda gerçekleşmesine rağmen köyde herhangi bir turist bulunmaması, turizm faaliyetlerinden istenilen verimin alınmaması ve köy meydanında yerel halkın satış yapması için kurulan tezgahların kapalı olması da dikkat çekmiştir.

Kentler, geçmişten günümüze tarih ve kültür aktarımında önemli bir yere sahiptir. Etno-köy konseptine sahip olan Çıplak Köyü'nde elde edilmek istenilen konsept ve kültür aktarımı daha düzenli ve planlı şekilde gerçekleştirilirse turizmden istenilen verim elde edilebilir. Bu noktada, özellikle yapıların bakımına özen gösterilebilir. Yapı ile eserlerin temizliğinin ve güvenliğinin sağlanması için yerel halktan kişilerin görevlendirilmesi yapılabilir. Böylelikle, hem yerel halk için istihdam olanakları sağlanır hem de etno-köy konsepti daha düzenli olarak sunulabilir.

Ek Beyan

Araştırma ve Yayın Etiğine Uygun Hareket Edildiğine Dair Metin

Makalenin tüm süreçlerinde araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak hareket edilmiştir.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Aleksandrova, A., & Aigina, E. (2014). Ethno-tourism research in Iovozero, Murmansk region, Russia. *SHS Web of Conferences*. doi.org/10.1051/shsconf/20141201036
- Aliağaoğlu, A. (2004). Sosyo-kültürel miras turizmi ve Türkiye'den örnekler. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2(2), 50-64.
- Aliağaoğlu, A. (2018). Türkülerde Erzurum. Bir şehir kimliği çalışması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (44), 14-25.
- Anonim, 2022a. <https://www.imiscoe.org> (Erişim tarihi: 10.09.2022, 19.00).
- Anonim, 2022b. <https://www.opet.com.tr/basin-bultenleri/opetten-troyaya-etno-koy> (Erişim tarihi: 14.09.2022, 15.00).
- Aşkın, M. (2007). Kimlik ve giydirilmiş kimlikler. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2), 213-220.
- Ayyıldız, S. ve Ertürk, F. (2017). Kentsel kimlik bileşenleri ile yerel kimliğin izlerini sürmek: Kapanca Sokak örneği. *Mimarlık ve Yaşam*, 2(1), 65-88.
- Bolnick, S. (2003). Promoting the culture sector through job creation and small enterprise development in SADC countries: the ethno-tourism industry. International Labour Organization.
- Cheshmehzangi, A. (2015). Urban identity as a global phenomenon: hybridity and contextualization of urban identities in the social environment. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 25(5), 391-406.
- Colton, J. W., & Whitney-Squire, K. (2010). Exploring the relationship between aboriginal tourism and community development. *Leisure/Loisir*, 34(3), 261-278.
- Çöl, Ş. (1998). Kent kimliğini oluşturan faktörler ve günümüz kentlerini kimlikli kılmak için bir sistem önerisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Diker, O. (2019). Somut olmayan kültürel miras ile ilişkisi bağlamında etnik turizm. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 8(1), 671-684.
- Gluhakovic, P., & Duric, A. (2017). Examples of ethno and eco tourism in the Republic of Srpska. *Tourism International Scientific Conference Vrnjačka Banja-TISC*, 2(1), 184-201.
- Güler, T., Şahnagil, S., ve Güler, H. (2016). Kent kimliğinin oluşturulmasında kültürel unsurların önemi: Balıkesir üzerine bir inceleme. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11 (Özel sayı), 85-104.
- Eller, J.D. (1998). From culture to ethnicity to conflict. Michigan: The University of Michigan Press.
- Hargrove, C. M. (2002). Heritage tourism. *Crm-Washington*, 25(1), 10-11.
- Hayta, Y. (2016). Kent kültürü ve değişen kent kavramı. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(2).

- Keleş, R. (2005). Kent ve kültür üzerine. *Mülkiye Dergisi*, 29(246), 9-18.
- Kurubaş, E. (2008). Etnik sorunlar: ulus-devlet ve etnik gruplar arasındaki varoluşsal ilişki. *Doğu Batı*, (44), 11-41.
- Kutlu, Ö. ve Göksel, Z. S. (2014). Kent kültürü oluşturma aracı olarak kültürel belediyeçilik: Selçuklu örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 75-91.
- Oğurlu, İ. (2014). Çevre-kent imajı-kent kimliği-kent kültürü etkileşimlerine bir bakış. *İstanbul Ticaret Üniversitesi*, 13 (26), 275-293.
- Örer, G. (1993). İstanbul'un kentsel kimliği ve değişimi. Yayınlanmış Doktora Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Qazimi, S. (2014). Sense of place and place identity. *European Journal of Social Science Education and Research*, 1(1), 306-310.
- Relph, E. (1976). *Place and placelessness* (Vol. 67). London: Pion.
- Richards, G. (2003) What is Cultural Tourism? In van Maaren, A. (ed.) *Erfgoed voor Toerisme*. Nationaal Contact Monumenten
- Smith, V. L. (1996). Indigenous tourism: the four Hs. *Tourism and indigenous peoples*. 283-307.
- Taylor, E.B. (2016). "Kültür bilimi". Trc. Esra Dabağcı. *ViraVerita*, 2(4), 91-109.
- Yang, L. (2007). Planning for ethnic tourism: case studies from Xishuangbanna, Yunnan, China. Yayınlanmış Doktora Tezi. University of Waterloo, Canada.
- Yang, L., Wall, G., & Smith, S. L. (2008). Ethnic tourism development:: Chinese Government Perspectives. *Annals of tourism research*, 35(3), 751-771.
- Yang, L., & Wall, G. (2009). Ethnic tourism: A framework and an application. *Tourism Management*, 30(4), 559-570.
- Yang, L. (2011). Ethnic tourism and cultural representation. *Annals of Tourism Research*, 38(2), 561-585.
- Zahidin, M.A., Omar, W.B.W, Taib, W.R.W., Ryan, J.J.R., Harun, A & Abcullah, M.T. (2017). Ethno-tourism: the historical and cultural exploration of Gua Bewah in Tasik Kenyir, Terengganu içinde Ecotourism Potentials in Malaysia (ss. 96-102). Faculty of Forestry Universiti Putra Malaysia, Serdang.